

88/482/30

U

Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku

Spółka Dzierżawna. Spółka Akcyjna w Katowicach.

Société Fermière des Mines Fiscales de l'État Polonais en Haute Silésie

Société Anonyme à Katowice.

SKARBOFERME

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE
Z DNIA 25 CZERWCA 1934 R.

SPRAWOZDANIE DYREKCJI GENERALNEJ
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY

1933.

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE
Z DNIA 25 CZERWCA 1934 R.

SPRAWOZDANIE DYREKCJI GENERALNEJ
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY

1933.

1934

Rada Nadzorcza:

Henri de Peyerimhoff de Fontenelle — prezes
Inż. Czesław Klarner — wice-prezes

Członkowie:

Duc d'Audiffret-Pasquier Etienne	Włodzimierz Momentowicz (deleg.)
Czesław Benedek	Konrad Patek
Cezary Berezowski	Henri Portier
Félix Bollaert	Generał Le Rond
Paul Fèvre	Jules Simon (deleg.)
Zygmunt Korsak	Félix Villet
Zygmunt Kucharski	Paul Weiss
Paul Lemay	Stanisław Widomski
Zygmunt Malawski	Józef Witczak

Zarząd:

Inż. François Michel — Generalny Dyrektor
Inż. Józef Knothe — W. Generalny Dyrektor.

K 258587
650879 III

2155 III

8.07.

D-59/452/30
Biblioteka
11/

SPRAWOZDANIE DLA WALNEGO ZGROMADZENIA z działalności Spółki w r. 1933.

Zgodnie z postanowieniami art. 21 statutu naszej Spółki zwołaliśmy dzisiejsze zwyczajne Walne Zgromadzenie celem przedstawienia do rozważenia i zatwierdzenia wyników roku operacyjnego 1933, który jest dwunastym okresem operacyjnym Spółki.

Skutki światowego kryzysu dały się oczywiście odczuć w Polsce, przyczem nie zanotowano jakiegokolwiek znaczniejszego złagodzenia. Jednakże żadne z wahań wskaźników życia gospodarczego kraju nie było naprawdę niepokojące. Cyfry wwozu i wywozu cofnęły się o ok. 12 i 5%, t. j. stosunkowo daleko mniej niż w innych krajach; bilans handlowy jest dodatni, wynosi 133 miliony wobec 220 milionów w 1932 r.

Obrót pieniężny utrzymuje się na stałym poziomie, pokrycie emisji w złocie ustaliło się na wysokości 41%, przyczem waluta polska, w myśl wielokrotnie wyrażonej woli rządu, zachowuje niezachwianą stałość.

W dziedzinie gospodarczej szereg faktów, do których zaliczyć należy pewną ewolucję w umysłowości kierowników zarówno spraw publicznych jak prywatnych, zaznacza niezbieżnie dążenie do urzeczywistnienia się w dobie kryzysu tak, jakby kryzys miał się stać normalnym stanem gospodarki światowej.

W związku z tym stanem umysłów są usiłowania energiczne i często udatne w kierunku obniżenia kosztów produkcji we wszystkich gałęziach przemysłu. Przedsiębiorstwa prywatne uzyskały w tej dziedzinie wyniki bardzo wydatne; uzupełnia je cały szereg zarządzeń władz publicznych, zmierzających do obniżenia cen najważniejszych towarów wytwarzanych lub sprzedawanych w kraju, a to bądź w porozumieniu z przedstawicielami przemysłu, bądź nawet z pominięciem ich zastrzeżeń. Działając w tym samym duchu, rząd nie cofnął się przed surowymi zarządzeniami włącznie do rozwiązywania przez specjalny trybunał karteli, których istnienie uważano na uciążliwe dla ogółu odbiorców lub nieusprawiedliwione przez stan przemysłu skartelizowanego.

W stosunku do przemysłu węglowego rząd, chociaż uznaje bezwzględłą konieczność istnienia Konwencji i przeciwstawiał się wszelkim próbom poszczególnych uczestników uchylecia się w tej czy innej formie od przyjętych zobowiązań, po bezowocnych pertraktacjach w sprawie dobrowolnego zmniejszenia cen węgla w kraju, narzucił nam rozporządzeniem z dnia 21 marca 1933 r. zniżkę cen cokolwiek

zrózniczkowaną w zależności od sortymentów, wynoszącą przeciętnie wysoki odsetek 18⁰/₀.

Próby zredukowania zarobków były mniej lub więcej udatne, zależnie od gałęzi przemysłu. Przemysł węglowy uzyskał zniżkę od 6 do 10⁰/₀ zależnie od okręgu. Rząd musiał się przytem liczyć z licznymi świętówkami, które i tak w większości przedsiębiorstw obniżają w bardzo znacznym stopniu rzeczywiste zarobki miesięczne.

Ogólną charakterystykę ewolucji przemysłu węglowego daje poniższe zestawienie, wykazujące cyfry produkcji, sprzedaży licencyjnej i eksportu zamorskiego w przeciągu 4 ubiegłych lat.

Produkcja i sprzedaż polskiego przemysłu węglowego						
W t y s i ą c a c h t o n						
Węgiel i brykiety	Polska ogółem	Różnica 0/0	Polska bez Skarb.	Różnica 0/0	Skarbo- ferme	Różnica 0/0
Produkcja 1930 . . .	37 506		34 295		3 211	
„ 1931 . . .	38 265	+ 2,	34 759	+ 1,4	3 506	+ 9,2
„ 1932 . . .	28 835	—24,6	25 646	—26,2	3 189	—10,0
„ 1933 . . .	27 356	— 5,3	24 348	— 5,1	3 008	— 5,7
Sprzedaż licencyjna 1930	17 548		16 186		1 362	
„ „ 1931	16 457	— 5,4	15 135	— 6,5	1 322	— 2,9
„ „ 1932	12 437	—25,4	11 424	—24,5	1 013	—23,4
„ „ 1933	12 142	— 2,4	11 195	— 2,1	947	— 6,5
Eksport morski 1930 . .	8 561		7 463		1 098	
„ „ 1931 . .	10 579	+ 23,6	9 058	+ 21,4	1 521	+ 38,5
„ „ 1932 . .	8 066	—23,8	7 633	—15,7	1 533	+ 0,8
„ „ 1933 . .	7 869	— 2,4	6 342	—16,9	1 527	— 0,4

Z powyższych danych wynika, że spadek produkcji, sprzedaży licencyjnej i eksportu zamorskiego był znacznie mniejszy w 1933 roku niż w latach poprzednich. Podczas gdy zniżka wspomnianych rubryk dla całego kraju w 1931/32 r. wyniosła ok. 24⁰/₀, w 1932/33 wynosi 5⁰/₀ dla wydobycia, ok. 2¹/₂⁰/₀ tylko dla sprzedaży licencyjnej i eksportu zamorskiego. Zaznaczyć należy, że odchylenie między obniżeniem się produkcji i spadkiem sprzedaży tłumaczy się skurczeniem spożycia własnego łącznie z zakładami obsługiwanymi bezpośrednio przez kopalnie oraz częściowem pozbyciem się zapasów.

O ile wolno wogóle przepowiadać kierunek krzywej na zasadzie tak małego jej odcinka, można przypuszczać, że zbliżamy się do minimum, co zresztą, jak dotychczas, potwierdzają pierwsze miesiące 1934 roku.

Następujące zestawienie wykazuje wahania zbytu polskiego z 1932 na 1933 r. na rynkach poszczególnych krajów, które wchodzi w rachubę.

W ę g i e l	1931 t	Różnica %	1932 t	Różnica %	1933 t
Polska ogółem (łącznie z zużyciem własnym i zakładami własnymi)	22 678 160	—19,2	18 319 986	— 1,2	18 096 879
Gdańsk	303 596	—15,8	255 525	+15,1	294 198
Austria	1 931 830	—31,2	1 329 853	—12,3	1 166 301
Węgry	297 198	—95,—	14 920	—57,3	6 372
Czechosłowacja	734 174	—30,—	513 639	—48,6	264 104
Inne kraje kol. żel. . . .	481 028	—60,—	192 548	—46,6	102 795
Ogółem kol. żel. eksp. . .	3 747 826	—38,5	2 306 485	—20,5	1 833 770
Szwecja	3 136 644	—12,7	2 738 556	— 13,7	2 362 503
Dania i Islandja	2 006 485	—29,6	1 413 683	— 45,2	774 465
Norwegja	1 024 290	—10,1	921 032	— 10,1	828 426
Finlandja	581 206	—37,0	365 948	+ 19,4	436 865
Kraje Bałtyckie	584 550	—72,6	160 328	— 31,6	109 660
Francja	1 112 772	—31,1	766 264	+ 22,6	939 390
Belgia	264 613	—41,3	155 460	+ 29,1	200 660
Holandja	164 488	—29,9	115 339	+ 11,5	128 588
Irlandja	—	—	152 430	+215,4	480 716
Włochy	943 700	—11,5	834 901	+ 19,3	996 197
Inne kraje	246 946	—28,8	175 791	+ 77,3	311 648
Węgiel okrętowy	512 942	—50,1	256 047	+ 17,0	299 638
Eksport morski	10 578 636	—23,8	8 055 779	— 2,3	7 868 756
Eksport ogółem	14 326 462	—27,7	10 362 264	— 6,4	9 702 526
Zbyt ogółem	37 004 622	—22,5	28 682 251	— 3,1	27 799 405

Dla wyjaśnienia powyższego zestawienia w porównaniu z zestawieniem poprzednim, zaznaczyć należy, że

1. zbyt węgla liczono łącznie z zużyciem własnym oraz zakładów związanych z kopalnią,
2. różnica kilkuset tysięcy ton między zbytem ogólnym i wydobyciem, wykazanym w pierwszym zestawieniu, tłumaczy się ruchem zapasów.

Rozpatrzenie porównawcze różnic między latami 1932/33 i 1931/32 dla każdej rubryki powyższego zestawienia nasuwa pewne charakterystyczne spostrzeżenia.

Przedewszystkiem stwierdzić należy, że spożycie w Polsce, wykazujące z 1931 na 1932 r. spadek o 19,30%, z 1932 na 1933 r. wykazuje już tylko 1,10%. Jest to więc jeden z pomyślnych objawów, nasuwający przypuszczenie, że zbliżamy się już do najniższego punktu krzywej kryzysu.

Z drugiej strony, podczas gdy różnice z 1931 na 1932 r. dla wszystkich rubryk bez wyjątku były wybitnie ujemne, wśród różnic z 1932 na 1933 r. stwierdzamy ukazanie się całego szeregu cyfr dodatnich, chociaż coprawda dotyczących niewielkich tonnażów i przeważnie najodleglejszych rynków. Cyfry te są dobrą ilustracją ogół-

nego kierunku zbytu węgla polskiego w 1933 r., co można schematycznie przedstawić, jak następuje:

- w Polsce spożycie mniej więcej stałe,
- znaczny spadek zbytu na rynkach bliskiego eksportu,
- znaczny wzrost zbytu do krajów odległych.

Jest to w związku z wzmożeniem się bardzo czynnej akcji kopalń angielskich, omawianej w poprzednim naszym sprawozdaniu. W r. 1933 akcja ta w krajach skandynawskich i ostatnio w Finlandji osiągnęła pozytywne wyniki, które przypisać należy nie konkurencji handlowej właściwej ale wpływom o charakterze politycznym lub gospodarczym. Węgiel polski, poszukując wytrwale i — jak dotychczas — z powodzeniem zbytu dla zrównoważenia uszczerbku na tonnażach eksportowanych do krajów bliższych, wzmógł akcję na rynkach odległych, zwłaszcza śródziemnomorskich, we Włoszech, Grecji, Egipcie, na wschodnich wybrzeżach Morza Śródziemnego, oraz na rynku irlandzkim, a nawet w Ameryce Południowej.

Produkcja Skarbofermu, jak widać z pierwszego z powyższych zestawień, zmniejszyła się w porównaniu do r. 1932 w stosunku bardzo zbliżonym do ogólnego spadku wydobywania w Polsce. Eksport zamorski Skarbofermu utrzymał się na mniej więcej stałym poziomie, przekraczającym $1\frac{1}{2}$ miliony ton, skutkiem czego odchylenie, omawiane w naszym poprzednim sprawozdaniu, między Skarbofermem i innymi przedsiębiorstwami, trwa nadal. Podczas gdy klucz nasz w licencji, t. zn. grosso modo nasza zdolność produkcyjna wynosi 8,6 % ogólnej zdolności produkcyjnej kopalń polskich, udział nasz w eksporcie wyraża się cyfrą ok. 20 %. Aby utrzymać eksport na tak wysokim poziomie, wyprzedzaliśmy całą naszą krajową konkurencję w poszukiwaniu nowych rynków celem zrównoważenia spadku sprzedaży na rynkach skandynawskich i bałtyckich. Pozycje nasze na rynkach odległych, w szczególności na wschodnich wybrzeżach Morza Śródziemnego, są stosunkowo bardzo poważne, ale utrzymanie ich wymaga stałych wysiłków.

W wyżej już wspomnianem zestawieniu należy zwrócić uwagę na anomalję, którą musimy podkreślić. Podczas gdy sprzedaże licencyjne ogółu kopalń polskich, bez Skarbofermu, zmniejszyły się z 1932 na 1933 r. tylko o 2 % dla Skarbofermu spadły o $6\frac{1}{2}$ %. Tak więc w okresie, gdy przedsiębiorstwo nasze na rynkach eksportowych dokonywało wysiłków, których wartość absolutną jak i względną należy uznać za bardzo znaczną, udział nasz w jedynych sprzedażach stosunkowo korzystnych, obniżył się trzy razy więcej niż udział przeciętny innych przedsiębiorstw. Jest to skutkiem działania Konwencji Węglowej, regulującej sprzedaż nasze w Polsce i krajach sąsiednich. Udział w licencji oblicza się wprawdzie w zasadzie procentowo, ale niektóre kopalnie, bądź na podstawie dawniej nabytych praw, bądź też ze względu na ich bardzo niewielką produkcję, posiadają przydziały specjalne, wyznaczone w tonnach. Jasne jest, że wpływ tych przydziałów na udział ostateczny w licencji wzrasta w miarę obniżenia się ogólnej wysokości licencji. Jest to jedna z wad Konwencji, do usunięcia której dążyliśmy przy rewizji Konwencji w związku z wygaśnięciem jej terminu 1-go kwietnia br.

Rewizja Konwencji nie jest dotychczas zakończona i będzie przedmiotem arbitrażu, wobec czego nie możemy poinformować Walnego Zgromadzenia o postanowieniach nowej umowy.

Zaznaczamy tylko, że w związku ze stopniowym postępowaniem kryzysu władze publiczne coraz bezpośrednio zaczęły się interesować działalnością Konwencji, czy to celem spowodowania obniżki cen w kraju, o czym mówiliśmy na początku, czy też ze względu na przedsięwzięcie środków w kierunku utrzymania eksportu, lub zgodę na pewne zarządzenia w interesie ogólnym przemysłu i całego kraju. Stopniowo doszło do takiego stanu rzeczy, że próby polubownego przebudowania Konwencji odbywają się pod okiem rządu, a rozbieżności poglądów, których nie usunięto po długich, kilkutygodniowych obradach, rozstrzyga Departament Górniczy. W rezultacie, jeżeli nowej Konwencji nie można będzie nazwać prosto Konwencją urzędową, to niemniej będzie ona nosiła bardzo silne piętno woli rządu.

W poniższych zestawieniach podajemy dane, dotyczące różnych działów produkcji Spółki, stanu załogi i wydajności.

Węgiel	3 007 748 t
Koks	251 583 „
Amoniak syntetyczny	3 652 „
Siarczan amonu	3 559 „
Smola	12 157 „
Benzol	4 003 „

Żałoga kopalń w końcu 1933 r. — 4861 robotników.

Wydajność (dzienna w kg)

Wydajność 1 robotnika pow. i dół. bez doz.	Kop. „Król“	Kop. „Bielszo- wice“	Kop. „Knurów“	R a z e m		G. Śląsk bez Skarbofermu % w stos. do 1913 bez doz.
				w cyfrach absolutn.	w % do r. 1913	
1913	1362	1093	940	1208	100,—	100,—
1931	2189	1777	1331	1891	156,5	121,3
1932	2393	2082	1366	2054	170,—	131,1
1933	2863	2203	1489	2412	199,6	141,5

Stwierdzić należy nowy bardzo wydatny wzrost wydajności, który postąpił jeszcze dalej w ciągu pierwszych miesięcy 1934 r., kiedy przekroczono znacznie podwojoną wydajność z 1913 r. Przytem kopalnie nasze utrzymuje się w doskonałym stanie, w szczególności co się tyczy robót przygotowawczych, których zwłaszcza obecnie prowadzi się bardzo dużo, raczej nawet nadmiernie.

W pierwszej linii przyczyniła się do osiągnięcia tak wysokiej wydajności reorganizacja, przeprowadzona na początku 1933 r., która rzeczywiście dała spodziewane rezultaty. Przypominamy, że polegała na zmniejszeniu w przybliżeniu do połowy produkcji Bielszowic i skoncentrowaniu wydobywania Pól Północnego i Zachodniego kopalni Król, przy zamknięciu szybu Król-Północ.

Równocześnie z tem rozwinięcie robót na nowym szybie Prezydent Mościcki, którego obecna produkcja przekracza 2600 t dziennie, równie wybitnie przyczyniło się do polepszenia wydajności na robotnika.

Uroczystość poświęcenia tego szybu, odbyła 21 października 1933 r., zaszczycił swoją obecnością Pan Prezydent Rzeczypospolitej, który zezwolił na nazwanie szybu Jego imieniem.

Sprawy produkcji ubocznej, koksu i amonjaku, nie nasuwają żadnych specjalnych uwag. Działanie Polskiej Konwencji Koksowej, jak również Międzynarodowej Konwencji Azotowej było o tyle dobre, o ile na to pozwalało skurczenie się zbytu.

Bilans, jaki przedstawiamy obecnie, choć daleki od tego, czego Spółka Dzierżawna miałaby prawo oczekiwać w roku normalnym, jest jednak wyrazem znacznego polepszenia w porównaniu z bilansem z r. 1932, który wykazywał pewną niewielką stratę. Reorganizacja techniczna, przeprowadzona na początku 1933 r., pozwalała wprowadzić liczyć, nawet uwzględniając sytuację ogólną, na pokazniejszy rezultat. Niestety, część spodziewanych zysków zanulowała zniżka cen węgla w Polsce oraz spadek cen eksportu zamorskiego, co w głównej mierze przypisać należy przeniesieniu części eksportu na rynki odległe, gdzie walka konkurencyjna jest ostrzejsza i bardziej kosztowna niż na rynkach bliższych.

Saldo rachunku eksploatacyjnego daje w tym roku możliwość pokrycia procentu od kapitału w wysokości 10%, przypadającego akcjonariuszom Spółki Dzierżawnej, oraz znacznej części odpisu na nowe roboty.

Skarbowość Spółki, jak zawsze dotychczas, jest i nadal w rzędzie najważniejszych spraw, którym Dyrekcja poświęca całą swą uwagę; stan płynnych funduszy Spółki jest równie dobry jak w ciągu lat poprzednich, pomimo niespodzianek, jakie nas spotkały ze strony wielu walut. W szczególności spadek dolara, który miał miejsce w ciągu okresu sprawozdawczego, nie pociągnął za sobą żadnych niepomysłnych skutków pod względem wartości naszych aktywów w złocie.

A więc pomimo tak głęboko i daleko sięgającego naruszenia równowagi systemu gospodarczego, wśród którego żyjemy, pomimo jego groźnych skutków, pomimo miernych, a z takim trudem osiągniętych rezultatów, akcjonariusz nasz posiada jednak przedsiębiorstwo oparte na zdrowych podstawach i więcej nawet — jedno z najlepszych przedsiębiorstw węglowych, jakie wogóle istnieją, doskonale przygotowane do wykorzystania w jaknajszerszym zakresie ożywienia ruchu interesów, którego niektórzy oczekują wbrew wszystkiemu nie tracąc nadziei.

W ubiegłym roku zmarł, wywołując ogólny żal, członek Rady Nadzorczej p. Tacquet, który zasiadał w Radzie od początku istnienia Spółki i przynosił nam swoje cenne doświadczenie nabyte na kierowniczych stanowiskach w kopalnictwie węglowym.

Zarządzenie interesami Spółki w okresie tak nie-normalnym jak obecnie spotykało się z licznymi i poważnymi trudnościami. Rada Nadzorcza jednomyślnie uważa, że osiągnięto wyniki na tyle dobre, o ile to było możliwe w tych okolicznościach, i przynoszące zaszczyt Zarządowi i pracownikom Spółki.

Rada Nadzorcza zatwierdza sprawozdanie Dyrekcji Generalnej, bilans oraz rachunek zysków i strat.

Prezes Rady Nadzorczej

(—) *H. de Peyerimhoff.*

Dyrektor Generalny

(—) *F. Michel.*

Bilans w dniu 31 grudnia 1933 r.

Aktywa		Pasywa	
W bankach	11 590 204,68	Kapitał	21 156 000,00
W kasie	223 975,41	Pozost. do wpl. <u>3 526 000,00</u>	
Portfel wekslowy	926 440,72	Kapitał wpłacony	17 630 000,00
Kaucje	311 302,00	Fundusz rezerwowy	836 053,25
Udziały	1 948 595,16	Wierzyciele różni	14 784 942,53
Obligacje	185 553,76	Dostawcy	1 090 028,01
Dłużnicy różni (odbiorcy)	10 764 443,41	Rachunek Robót nowych	906 634,08
Zaliczki różne	639 945,14	Zysk Spółki	1 763 000,00
Rachunki bieżące	<u>10 420 197,59</u>		
	37 010 657,87		<u>37 010 657,87</u>

Rachunek Zysków i Strat

Zysk Spółki	1 763 000,00	Wynagrodzenie Spółki od rezultatów eksploatacji	1 763 000,00
-----------------------	--------------	--	--------------

U W A G A : Jako jednostkę monetarną do sporządzenia bilansu przyjęto złoty z roku 1927 czyli 1/5924,44 kg czystego złota. Waluty obce przeliczone do bilansu według przeciętnego kursu Giełdy Warszawskiej z grudnia 1933 r.

Dyrektor Generalny
(—) F. Michel.

Prezes Rady Nadzorczej
(—) H. de Peyerimhoff.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000839717

III 2155/0/1933

Pracownia Śląska